

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Censuris, In Qua Sex Disputationibus De Poenis Ecclesiasticis, deque
Irregularitate fusè tractatur, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

XVIII. Expenditur 17. excommunicatio aduersus vsurpatores &
sequestratores sine legitima superiorum licentia reddituum, fructuum &
prouentuum ad Pontificem, sedemque Apostolicam; vel alias personas ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76667)

PUNCTUM XVIII.

Expenditur decimasextima excommunicatio aduersus usurpatores, & sequestratores sine legitima Superiorum licentia, reddituum, fructuum, & prouentuum ad Pontificem, Sedemque Apostolicam, vel alias personas Ecclesiasticas pertinentium.

- 1 Refertur Textus.
2 Materia huius excommunicationis continet iniustitiam, & sacrilegium.
3 Que persona huic excommunicationi subiiciantur?
4 Ob quas actiones hac excommunicatio incurratur?
5 Quis dicatur illegitime bona Ecclesiastica sequestrare?
6 Refertur casus, in quibus de iure sequestrum permissum est.
7 Non est opus sequestrationem fieri sub ea ratione, quod bona Ecclesiastica sint, & amissi oppositum plures censent?
8 Quid si bona ab alio usurpata, vel sequestrata retineantur.
9 Nomine bonorum que sequestrari debent intelliguntur iurisdictiones tam Ecclesiastica, quam temporales.
10 Item fructus, redditus, & proventus.
11 Fructus usurpatos debet competere persona usurpata ratione Ecclesia, vel beneficii Ecclesiastici.
12 Aliquibus placet bona pertinentia ad Pontificem, quatenus dominus temporalis est, hac excommunicatione protegi.
13 Verius oppositum videtur.
14 Satisfit contrarij argumentis.
15 Quid nomine Ecclesiastica persona in hoc Canone intelligatur?
16 Comprehenditur usurpatio bonorum beneficii vacantis.
17 Negant aliqui comprehendere usurpationem ipsius Ecclesia, monasterij, vel beneficii.
18 Oppositum alij affirmant.
19 Prior sententia spectato iuris rigore videtur probabilior, sed secunda tenenda est.
20 Non comprehenditur pecunia ex fructibus beneficii venditis acquisita.
21 Neque item comprehenditur usurpatio fructuum beneficii conductorij facta.

Sub eodem tenore, quo duo precedentes canones latii sunt, inquit Pontifex se communicare, qui iurisdictiones, seu fructus, redditus & proventus ad Nos & Sedem Apostolicam, & qualescunque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes usurpant; vel etiam quauis occasione vel causa sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimum facultatem habentium expressa licentia sequestrant.

Nemini est dubium usurpatorem horum bonorum, & sequestratorem iniquum iniustitiam committere, vtpote qui actionem prestat iuri alieno preiudicantem, & preterea sacrilegium esse, offendit enim Ecclesiasticam libertatem, & auctoritatem in cuius protectionem hac usurpationes, & sequestrationes sub excommunicatione interduntur. Sicuti tradit Caiet. verbo Excommunicatio cap. 27. Sayrus lib. 3. de heresi casuum conscientia. cap. 21. n. 2. Fillucius tract. 16. cap. 8. qu. 3. num. 209. Alterius in presenti disp. 18. cap. 1. vers. hinc sequitur. Bonac. disp. 1. de censur. in part. disputat. 1. qu. 17. & alij communiter.

Personae vero in quas hac excommunicatio fertur sunt omnes cuiuscunque sexus, & conditionis existant, qui predicta bona usurpauerint, vel sine legitima licentia sequestrauerint preteritu potestatis laice. Nam cum hic canon latus in defensionem bonorum Ecclesiasticorum precedentibus annexatur, & sub eodem tenore, vt constat ex eius initio, Necnon qui, &c. & precedentes de defensione iurisdictionis Ecclesiasticae aduersus laicas potestates loquantur, censendus est hic canon similiter latus in defensionem Ecclesiasticorum bonorum contra potestatem laicam. Quare et si verba canonis generalia sint, ex subiecta materia & ex antecedentibus restringuntur. Si enim Pontifex in huiusmodi canone vellet suam dispositionem non solum aduersus potestatem laicam, sed etiam Ecclesiasticam extendere, nullatenus hunc canonem precedenti annexeret, sed diuersum, & omnino ab eo distinctum statueret, verbisque apertioribus suam intentionem exprimeret. Quod cum factum non sit, credendum est velle solum potestatem laicam coercere, & ab illius audacia, & temeritate bona Ecclesiastica protegere. Vt tradit Hugolin. in presenti, cap. 17.

cap. 10. q. 12. n. 285. Duard. in hunc Canon. 1.6. q. 6. n. 4. Bonac. disp. 1. q. 17. punct. 1. n. 30.

12 Sed an mandata a curia seculari obrenta debeant esse penalia, vt hac censura illa obtineas innotetur? Difficultate non caret. Nam Hugolin. in presenti, vers. ac etiam, num. 3. & Fillucius tract. 16. c. 10. num. 285. sentiunt debere esse penalia, & moueri possunt, quia dictio etiam apposta mandatis, nequit esse ampliaria, sed restrictiua, cum sub nomine mandatorum Ecclesiasticae iurisdictioni praeiudicantium absolute prolato mandata penalia primo, & per se veniant. Ergo illa dictio etiam apposta mandatis apposta non ampliat mandatum, sed restringit, praestatque hunc sensum. Excommunicamus eos qui aduersus Iudices Ecclesiasticos procurant decerni, & exequi inhibitiones, & mandata, quae penalia sint, sicuti plerumque sunt inhibitiones. Sed rectius docerunt contrarium Reginald. lib. 9. praxi. c. 24. n. 369. Alterius disp. 17. cap. 2. vers. & ab illis. Duardus in hunc Canon. 6. q. 7. num. 9. Bonac. disp. 1. qu. 17. punct. 1. num. 32. Mouentur; quia dictio etiam regulariter non apponitur restrictiue, sed ampliatiue: vt pluribus comprobat August. Barbosa in suo dictionario, dict. 95. num. 1. Sed haec ratio facile dilui potest ex probatione contrariae sententiae. Quapropter ea moueor ratione, quia si solum inhibitiones, & decreta penam imponuntia sub hoc canone comprehenderent non satis consilium esset iurisdictioni Ecclesiasticae, eiusve liber vsus non satis defenderetur, siquidem saepe inhibitione, & mandato simplici a curia seculari expedito vsus Ecclesiasticae iurisdictionis impeditur. Quapropter existimo dictionem illam etiam non tam esse appositam ad ampliationem mandati, quam ad declarationem, illius, quod grauius, & efficacius iurisdictionis Ecclesiasticae vsus impedit.

13 Deinde excommunicantur Iudices qui ex potestate laica praedictas inhibitiones, & mandata aduersus praefatos Ordinarios decernunt, & exequuntur. Non enim factis esse videtur ea quae num. praecedenti dicta sunt; si Iudices decernant, nisi simul exequi faciant. Sed an non solum ipsi Iudices qui auctoritate mandata exequuntur medijs ministris, sed etiam ipsi ministri de facto exequentes hac excommunicatione innotentur; Alicui videri possent non innotari, quia ipsi non decernunt mandata, sed mandata exequuntur, & non auctoritate propria, sed aliena, at Textus eos executores ponit qui simul mandata, & inhibitiones decernunt, & quae propria auctoritate siue ordinaria, siue delegata exequuntur. Sed dicendum est, esto huiusmodi ministri liberi sint ab hac excommunicatione ex vi huius clausulae: in illam incidunt quatenus auxiliium, & fauorem praestant iudicibus ad sua iniqua mandata exequenda.

14 Tandem excommunicantur praestantes auxilium, patrocinium, & fauorem in eisdem, hoc est in eisdem actionibus, quae praedicto canone sub excommunicatione prohibentur. Quare si impediunt vsum iurisdictionis Ecclesiasticae ordinari vel recurrenti ad curias seculares ad eius iudicium eludendum, vel decernenti, exequentique inhibitiones, & mandata contra dictos Iudices Ecclesiasticos consilium, patrocinium, & fauorem praestent in hanc incidit excommunicationem: dummodo ex vi consilij, patrocinij, & fauoris impedimentum iurisdictionis Ecclesiasticae, vel recursus ad curias seculares, vel iniqui decreti expeditio, & executio subsequatur. Sicuti tradit ex communi sententia Reginald. lib. 9. cap. 24. numero 369. Hugolin. in presenti, vers. seu dant. Alterius disputat. 17. cap. 2. circa finem, vers. Nihilominus. Bonac. de censur. in part. disputat. 1. qu. 17. part. 1. in fine.

Dixi praestantes consilium, patrocinium, & fauorem; non quia omnia haec sint necessaria ad incurrendam censuram. Satis enim est, si consilium vel patrocinium praestetur, seu quicunque alius fauor, quia haec actiones in suo genere complectuntur, neque vna est via ad aliam, sicuti sunt plures actiones hoc canone prohibita. Etenim recursus est propter impetrandam inhibitionem, & inhibicio propter executionem, quam vt finem vltimum petit.

Et quauis sub fauore patrocinium comprehendatur, inde inferri non potest superflue appositum esse, quia non est appositum post prohibendum fauorem, sed ante illius prohibitionem, & tunc fauor non comprehendit patrocinium, sed quodlibet aliud auxiliium a patrocinio distinctum, ita vt sensus sit, excommunicantur qui praestant consilium, vel patrocinium, vel quemlibet alium fauorem in praedictis. Praeterquam quod iustissimum erat, vt patrocinium exprimeretur, & verbis expressis denotaretur, quia in actionibus hoc canone prohibitis nullus alius fauor reperitur frequentior, nec qui magis iniquitatem earum actionum promoueat.

§.1. vers. vel etiam. Anton. de Soufa, cap. 18. disp. 90. vers. respondendum. Duard. lib. 2. can. 17. quest. 13. vers. ampliat. Alerius lib. 5. disp. 18. cap. 2. vers. respondeo. & alij; tamen contra sentiat Reginald. lib. 9. cap. 25. num. 372. Bonac. alios referens disputat. 1. de censuris. bulla, quest. 18. punct. 3. numero 2.

4. Vt igitur hæc personæ in censuram huius canonis incidant debent bona ibidem contenta vsurpare, vel sine legitima facultate sequestrare. Is autem propriè dicitur bona aliena vsurpare, qui ea tanquam propria, & vt sibi debita assumit, tamen sciat ad alium pertinere, vt tradit Glossa in cap. multi 2. q. 1. & in præsentì docet Caiet. verbo Excommunicatio cap. 27. Nauarr. cap. 27. num. 69. Suar. disputat. 2. sect. 2. num. 96. Tolet. lib. 1. sum. cap. 28. verbo tertia. Fillucius tract. 16. cap. 8. num. 215. Bonac. disp. 1. q. 18. pun. 1. num. 3. & alij communiter. Quocirca si ea bona non tanquam propria, seu sibi debita acciperes, sed vt aliena, vt faciunt fures, & latrones in hanc excommunicationem non incideres, quia esto aliena inuito domino accipias, non vsurpas, vt bene aduertunt prædicti Doctores.

5. Is verbè ea bona sequestrare illegitimè dicitur, qui ea absque legitima facultate apud se, vel alium deponit, impediens illorum liberum vsum iis quibus de iure competeat. Vt docet Suar. sect. 2. num. 98. Bonac. pun. 1. in fine. num. 8. Hanc facultatem concedere possunt omnes illi, quibus de iure sequestrum facere permittitur. Vti est summus Pontifex, Episcopus, eius Vicarius, Legatus Sedis Apostolicæ, & Nuncius. Debet tamen causa rationabilis adesse. Non enim prohibito sequestrum fieri potest, cum res odiosa sit, & regulariter interdicta. leg. unica. Cod. de prohibita sequestrat. & arg. cap. 1. vt lite pendente, cap. 1. de sequestrat. possessionis, & fructuum. Et comprobatur Franciscus Curtius in tract. de sequestris num. 6.

6. Attamen plures casus referunt Doctores, in quibus de iure sequestrum permittitur, vt videre est in Glossa leg. 1. Cod. de prohibita sequestrat. pecunia. & in Glossa fin. in c. 2. de sequestrat. possessionis. Et in Abbate ibidem à num. 7. Gregorio Lopez, leg. 1. tit. 9. part. 3. per Textum ibi. Lancelloto de attentatis 2. p. cap. 12. limit. 12. & 3. p. cap. 29. num. 148. Frequentiores sunt, cum beneficium vacat, quia tunc sequestrantur fructus cum appositione æconomi, iuxta Textum in cap. cum vos, de officio Ordinarij, leg. regia 11. tit. 15. part. 1. Secundò quando possessio beneficij est attentata, vt potè capta lite penitente statim ante sententiam conceditur sequestrum, vt pluribus relatis docet Gonzalez in reg. 8. cancellarij. §. 7. proem. num. 37. Tertio cum adest probabilis timor fructus dilapidandos esse, vel non esse commode recuperandos, iuxta Textum in cap. 2. & fin. de sequestrat. possessionis, & fructuum. Quarto cum adest lis inter prouisum à Sede Apostolica, & Ordinario iuxta constitut. Pii V. incipientem Cordi nobis est, datam 4. Kalend. Aprilis, anno 1508. Quintò ad cõtrahendum alicuius contumaciæ, cap. 1. de Dolo, & contumacijs. Tandem quoties iudici visum fuerit adesse iustam causam apponendi sequestrum. Vt notat Barr. in leg. imperatores. §. fin. num. 3. ff. de appellat. Lancellot. de attentatis 3. p. cap. 29. num. 149. Gonzalez alijs relatis reg. 8. cancellarij. §. 7. proem. numero 27. H igitur casus Ecclesiasticis conceduntur. Qui ergo extra illos absque Ecclesiasticorum legitima facultate sequestrum prætextu autoritatis laicæ apponeret in hanc censuram incurreret. Neque immunis ab illa erit, ex eo quod sequestrationem, vel vsurpationem fecerit ex præsumpta licentia, seu rati habitatione, quia Pontifex expressam licentiam requirit. Præsumptio autem licentiæ, seu illius rati habitio non est licentia expressa, sed ad summum tacita, & virtualis. Quod à fortiori procedit, cum rati habitio, & præsumptio est de futuro, quia hæc neque virtualiter est licentia, sed erit, ac proinde honestate non potest actum, cui licentia expressa requiritur. Vt bene tradit Alerius lib. 5. disputat. 18. cap. 2. q. 2. Duard. in præsentì can. 17. quest. 13. num. 7. Bonac. disputat. 1. de censuris. q. 18. p. 3. numero 15.

7. Sed an vsurpans, vel sequestrans dicta bona debeat vsurpare, vel sequestrare ex eo quod sunt bona Ecclesiastica? Doctores dissentiunt. Nam Caiet. verbo Excommunicatio, cap. 27. vers. secunda. Nauarr. cap. 27. sum. num. 70. Sebastianus de Medicis in sum. peccat. capit. sit. 9. q. 78. num. 18. & 83. Alerius lib. 5. disp. 18. cap. 1. dub. 2. existimant opus esse ea intentione vsurpationem, & sequestrationem fieri, quia hæc vsurpacio, & sequestratio puniuntur vt Ecclesiæ libertati præiudicans, quæ non satis videtur præiudicari, si eius bona ea intentione non vsurpentur, & sequestrantur. Sed oppositum tenendum est; satis esse ad hanc censuram, si vsurpans, & sequestrans ea bona sciat ad Ecclesiam, Ecclesiasticæ personæ pertinere, quacunque intentione ducatur; quia Textus solum requirit vsurpationem, vel sequestrationem bonorum ad Pontificem, cuiusque Sedem, & Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiæ, Monasterij, vel beneficij Ecclesiasticis pertinentium; quod sufficienter verificatur,

esto desit intentio formalis vsurpandi, vel sequestrandæ ea bona quatenus sunt Ecclesiæ. Et enim si hæc intentio necessaria esset, vt hæc censura locum haberet, ferè nullus esset vtilitatis, cum raro, vel nunquam vsurpantes, vel sequestrantes eam intentionem habeant, & in sequestratione iure illegitimè factam quauis occasione, vel causa. Atque ita tradit Tolet. lib. 1. cap. 29. num. 7. Sayrus lib. 3. cap. 21. num. 4. Fillucius tract. 16. cap. 8. num. 223. Bonac. disp. 1. de censuris, 18. part. 1. num. 7.

Ex eo autem quod ab alio vsurpata, vel sequestrata bona tu retineres, alicui videri posset, non ligari huius canonis censura; siquidem non ferretur aduersus eos qui vsurpantibus, vel sequestrantibus auxilium, vel fauorem præstant. Sed distinguendum est, si prætextu potestatis secularis ea bona retineas pro certo haberi debet, te excommunicationi subijci; quia illa retentio est noua vsurpacio, vel sequestratio, seu præcedentis vsurpationis, & sequestrationis authentica continuatio. Secus esset, si ex obedientia, & mandato vsurpantis, vel sequestrantis retineres, quia tunc non ex prætextu potestatis laicæ cum nullam habeas, retines, sed prætextu mandati, cui non audes contradicere.

Bona verò quæ vsurpare, vel sequestrare debes, vt in hanc excommunicationem incidas, sunt primò iurisdictiones tum Ecclesiasticæ, tum temporales, quia vtraque iurisdictione nomine iurisdictionis continetur, & vtraque ex beneficio Ecclesiastico tanquam illius fructus nasci potest. Sicut docet Suar. disp. 2. sect. 2. num. 95. Fillucius tract. 16. cap. 2. num. 25. Hugolin. in præsentì cap. 17. numer. 1. Duard. lib. 2. can. 17. q. 3. num. 15. Bonac. disputat. 1. de censuris. bulla, quest. 18. punct. 2. num. 3. Neque obest quod Canon 12. 15. & 16. actum sit de iurisdictione spirituali, quia in illis Canonibus non vsurpacio, sed impedimentum appositione libero iurisdictione Ecclesiasticæ vsui prohibetur. Præterquam quod nullam est inconueniens, quod obiectum vna lege prohibitum, alia partialiter prohibeatur.

Secundò fructus, redditus, & proventus, sub quorum appellatione quælibet emolumenta, & temporales vtilitates comprehenduntur. Fructus namque sunt illi, qui tum à natura, tum intercedente hominis industria ex re fructifera proueniunt. Redditi appellatur fructus fundi singulis annis rediens, vel quem ipse fundus naturaliter reddit. Proventus comprehenduntur omne emolumentum quocunque titulo proueniat, ac proinde quælibet fructum, & proventum. Et licet hæc nomina idem videntur significare, non tamen censendum est superflue apponi, quia claritatis gratiâ, & ad tollendam omnem dubitationem apponuntur. Qui igitur quælibet fructum, redditum, seu proventum Pontificis, eiusque Sedis, vel cuiuslibet alteri personæ Ecclesiasticæ ratione Ecclesiæ, Monasterij, vel Beneficij Ecclesiastici pertinentem vsurparet, vel absque expressa licentia Pontificis, seu aliorum qui eam concedere possunt sequestraret, hæc excommunicatione innotabit.

Notandum est fructum vsurpationis, vel sequestrationis competere debere personæ Ecclesiasticæ ratione Ecclesiæ, Monasterij, vel beneficij Ecclesiastici. Quapropter si aliunde competat nempe ex labore, vel propria industria, tamen occasione beneficij, vt contingit in distributionibus quodammodo interessentibus conceduntur non ob beneficium, esto beneficium vt conditio ad illas percipiendas requiratur, sed ob assistentiam, & præsentiam diuinis officijs sub hæc excommunicatione non continetur. Vt bene aduertit Bonac. disputat. 1. de censuris. q. 18. punct. 2. num. 10. Nomine Ecclesiæ non quilibet locus plus venit intelligendus, sed auctoritate Episcopi deputatus ad facra peragenda. Vt laicus diximus tract. 11. religionis, punct. 6. Nomine Monasterij intelligitur Conuentus quorumcunque Religiosorum, siue virorum, siue feminarum, ideòque vsurpantes, vel sequestrantes bona ad prædictos Religiosos pertinentia in hanc excommunicationem incidunt, quia omnia Religiosorum bona proueniunt Religiosis, quæ sunt Ecclesiasticæ personæ ratione Monasterij. Nam esto à principio illis proueniant titulo donationis, ea tamen facta, cum non ipsi, sed Monasterio acquirantur, ratione Monasterij Religiosis proueniunt. Tandem nomine beneficij Ecclesiastici ius de se perpetuum percipiendi fructus ob spirituale officium intelligitur. Vt latius explicauit tract. 13. religionis, disputat. 1. p. 1. & seqq.

Rursus ea bona ratione Ecclesiæ, Monasterij, vel Beneficij prouenientia pertinere debent Pontifici, sedique Apostolica, aut cuique personæ Ecclesiasticæ. Aut satis sit quod Pontifici vt domino temporali pertineant, vt hinc censura locus fit? Difficulate non caret. Bonac. disp. 1. de censuris. quest. 18. punct. 2. num. 3. affirmatiuum partem defendit. Dicitur; quia Pontifex prohibens vsurpationem bonorum ad se pertinentium vitur illa particula Nos, absque vlla distinctione: ac sic prolata comprehendit non solum iurisdictionem spirituales, sed temporalem. Ergo, &c. Neque obest quod

quod in hoc Canone intenderit Pontifex bonorum Ecclesiasticorum immunitati consulere, nam simul cum illo sine praecipuo intendere potuit bonorum immunitati providere. Neque item obest quod vsus fuerit illa dictione *Ch.* quae extrema coniungit dicens: *ad Nos & Sedem Apostolicam*, quasi bona usurpanda Pontifici, & eius Sedi Apostolicae pertinere debeant. Non inquam obest: nam esto illa dictione & plerumque copulativa sic, scilicet: tamen distinguit & pro *vel* accipitur. Vti contingit in praesenti Canonibus dicitur ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum permanentes. Non enim requiritur, ut bona usurpata pertineat personis Ecclesiasticis ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & Beneficiorum simul, sed quocumque ex his titulis ad ipsos pertineant, siue pertineant ratione Ecclesiarum, siue Monasteriorum, siue Beneficiorum sufficiens est ad hanc censuram incurrendam.

13. Nihilominus verius censetur non esse locum huic censuræ, si praedicta bona pertineant ad summum Pontificem ut dominium temporalem, sed necessario debeant ad illum ut Christi Vicarium pertinere Mouon, quia non quilibet usurpatio, & sequestratio iurisdictionis, fructus, redditus, & proventus Pontifici pertinentis hac excommunicatione puniuntur, sed pertinentis Pontifici ratione Ecclesiae, Monasterij, seu beneficii Ecclesiastici, ut inquit Textus. Haec enim verba, ut porè in fine clausulae appositae ad omnia praecedentia referri debent. At iurisdictiones, fructus, redditus, & proventus Pontifici ut domino temporali competentes, non illi competunt titulo Ecclesiae, Monasterij, vel Beneficij, ut de se constat: ergo, &c. Praeterea Pontifex huiusmodi excommunicationem fert in protectionem Ecclesiasticam immunitatis quoad sua bona aduersus laicam potestatem, ut probatum est. Si autem seipsum comprehenderet ut temporalem dominum, non solum esset defensio potestatis Ecclesiasticae, sed laicae aduersus laycam potestatem. Item cum Pontifex seipsum nominat, illo pronomine *Nos* Pontificiam dignitatem, non temporale dominium denotat. *Cap. si grauisa de Rescriptis*

14. Argumenta verò in contrarium non videntur. Ad primum dico, esto videtur Pontifex generaliter prohibere usurpationem, & sequestrationem rerum bonorum ad se pertinentium eam prohibitionem restrictam, tum ex fine quem in hac lege intendit. Tum ex illis verbis, *ratione Ecclesiarum, Monasteriorum &c.* tum ex ipso pronomine *Nos*, quod eius dignitatem Pontificiam significat. Et enim si usurpatio bonorum Pontifici competentium ratione sui patrimonij privati sub hac censura non comprehendatur, quia non sunt bona Ecclesiastica, neque Pontifici competunt quatenus Pontifex est, & Christi Vicarius, neque etiam usurpatio bonorum ipsi competentium ratione dominij temporalis comprehendit debet, cum haec bona Ecclesiastica sint, neque Pontifici ut Christi Vicario competant. Ad secundum factorem dictionem *Ch.* scilicet: *disiunctum sumi* sed id contingit, cum subiecta materia suadet, ut in exemplo ibi appposito. Secus est in praesenti, ubi finis legis, & materia subiecta cogunt, ut copulatiue accipiantur, sicuti regulariter accipi solent.

15. Si autem bona usurpata, vel sequestrata Pontifici, eiusque Sedi non competunt, competere debent alicui personae Ecclesiasticae, ut locus sit huic excommunicationi, ut ex Textu constat. Nominè personae Ecclesiasticae veniunt qui Canonici, & fori privilegio gaudent, quos late explicuimus *tract. 12. religionis, pun. 2. Ch. leg. 9.*

16. Hinc dubium oritur, An usurpatio, vel sequestratio illegitima bonorum beneficii vacantis sub hac censura comprehendatur? Videtur namque non comprehenditur, quia ea bona nulli personae Ecclesiasticae competunt, sed competent beneficii possessuro. Atque ita sentit Caietan. in *sum. verbo Excommunicatio. c. 27. vers. tertia. Tolet. lib. 1. sum. c. 29. numero 1.* sed rectius docuit contrarium Nauarr. *cap. 27. num. 71. Sayrus lib. 3. cap. 21. num. 4. Suar. disput. 21. sect. 2. num. 97. Reginald. lib. 9. cap. 25. num. 372. Filiucius tract. 16. cap. 8. num. 27. Hugolin. in praesenti c. 17. §. 1. vers. quinto. Alterius disp. 18. cap. 2. vers. his quinque Duardus lib. 2. can. 17. q. 12. Bonac. disp. 1. q. 18. pun. 2. num. 31. Mouentur; quia illa bona ex eo quod beneficiato futuro ad iudicata sunt personae Ecclesiasticae competunt, non quidem quoad actuale dominium, sed quoad futurum. Deinde dominium illorum bonorum vacante beneficio penes aliquem residet, at non est alius penes quem residere possit nisi Ecclesia, & Pontifex, ergo penes Ecclesiam, & Pontificem residet, transferendum tamen in futurum beneficiatum. Praeterea si usurpatio bonorum beneficii vacantis hac excommunicatione non protegeretur, non satis Pontifex immunitati bonorum Ecclesiasticorum prouideret, cum grauius periculum vigeat ea bona usurpandi mortuo beneficiato, quam eo viuentis.*

17. Secundum dubium est de usurpatione ipsius Ecclesiae, Monasterij, vel Beneficij. An sub hac censura comprehendatur?

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars V. l.

Negat comprehendit Duard. *lib. 2. can. 17. quest. 4. num. 18.* quia Pontifex solum usurpatorem, & sequestratorem iurisdictionum, fructuum, reddituum, & proventuum ex Ecclesia, Monasterio, vel Beneficio prouentium excommunicationi subiicit; at sub praedictis non videtur Ecclesia, Monasterium, & Beneficium contineri. Neque obest grauius delinquere, & grauiori poena dignum esse usurpatorem Ecclesiae, Monasterij, & Beneficij, quam usurpatorem fructuum ex ipsis prouentium; quia id solum probat debuisse Pontificem grauiori censuræ, & poenae subicere delinquentem; non tamen probat de facto hac lege subiectum esse. Neque id est mirandum, cum raro usurpatio Ecclesiae, Monasterij, vel Beneficij contingat, frequentius tamen usurpatio fructuum inde prouentium, & Pontifex consuluit delicto frequentiori, reliquens raram, & extraordinarium arbitrio Iudicis puniendum.

Oppositum affirmat Alterius *lib. 5. disp. 18. cap. 1. dub. 1. quem sequitur Bonac. disp. 1. de censuris bulla q. 18. pun. 2. num. 28.* Mouetur Alterius, quia si propter usurpationem fructuum fertur excommunicatio, à fortiori propter Ecclesiae usurpationem utpote grauius delictum. Sed haec ratio dissoluta est *num. praecedens.* Secundò probat, quia intentio legislatoris videtur esse, ne fructus Ecclesiae, & à fortiori ne ipsa Ecclesia à potestate laica usurpetur, ac qui finis legis potius quam verba inspiciendus est. *Cap. fin. de Regul. Iuris in 6. & leg. cum pater. §. dulcissimis, ff. de legatis. 2.* Et confirmari potest ex eo quod si pontifex interrogaretur, id sine dubio affirmaret. At id pro lege habendum est quod legislator decerneret iuxta Glossam in *leg. tale pactum. §. fin. ff. de Pactis.* Sed haec patum videntur. Non enim finis legis sub lege comprehenditur, neque intentio Pontificis mente reuera constituitur legem potest. *leg. si repetendus ff. de condictionib. ob causam.* Neque Pontifex interrogatus responderet sub sua lege hanc causam comprehendit. Bonacina verò aliis ducitur rationibus. Prima, quia usurpans Ecclesiam, Monasterium, vel beneficium regulariter fructus usurpat, ac proinde effugere non potest excommunicationem. Secundò quia usurpans Ecclesiam, vel beneficium eo ipso usurpat ius fruendi fructibus qui ex beneficio proueniunt. At nomine fructuum non solum veniunt qui suapte natura, vel intercedente hominis industria auferuntur, sed etiam ius percipiendi hos fructus, iuxta *leg. vacca emptor. ff. de euictionib. & leg. per seruum. §. si usufructus. ff. de usu, & habitatu.* Ergo. Neque etiam haec rationes conuincunt. Admitto namque usurpatorem Ecclesiae, Monasterij, vel beneficii regulariter illius fructus usurpare. Quà posita usurpatione hanc excommunicationem non effugiet, non quia usurpauit Ecclesiam, sed quia usurpauit illius fructus. Minus secunda ratio conuincit; nam ius spirituale vrendi fructibus beneficii ab ipso beneficio realiter, & physice non distinguitur. Non igitur de usurpatione huius fructus qui improprie fructus dicitur, loquitur Pontifex, sed de usurpatione fructus ab Ecclesia, Monasterio, & beneficio distincti, inchoque prouentius. Quod aperte colligitur ex eo quod illo nomine fructuum, reddituum, & proventuum idem significetur. At sub nomine reddituum, & proventuum non comprehenditur ius spirituale percipiendi fructus, ergo neque sub nomine fructuum. Item ipsemet Bonac. *dicto punct. 2. numero 6.* concedit sub his nominibus comprehendit quodlibet emolumentum temporale ex Ecclesia, seu beneficio proueniens. At ius spirituale percipiendi fructus non est emolumentum temporale, sed spirituale aequè ac est ipsa Ecclesia, & beneficium. Ergo hoc ius sub nomine fructuum praesens Canon non comprehendit.

Ego verò dicendum existimo priorem sententiam speculatiue loquendo veritatem esse; quia in materia censurarum utpote odiosa, verba legis extendenda non sunt, sed in sensu stricto, & proprio sumenda. At verba sic sumpta non comprehendunt usurpatorem Ecclesiae, Monasterij, vel beneficii praesens, & formaliter, sed usurpatorem iurisdictionum, & fructuum inde prouentium. Vti colligitur ex ipsis verbis Canonis. *Ergo. Ch.* Verum practice loquendo, secunda sententia tenenda est, quia raro, vel nunquam Ecclesia, Monasterium, vel Beneficium usurpatur, quin eorum fructus usurpentur, cum ob usurpandos fructus usurpatio Ecclesiae, Monasterij, vel Beneficij fiat.

Tertium dubium est de usurpatione pecuniae, ob quam fructus Beneficij venditi sunt, An sub hoc Canone comprehendatur? Affirmat Filiucius *tract. 16. cap. 8. q. 9. num. 221.* eo quod illa pecunia fructibus aequiualet, & loco fructuum subrogata sit. Sed rectius Bonac. *disp. 1. q. 18. punct. 2. numero 9.* inclinat in oppositum, quia illa pecunia proprie, & formaliter non prouenit ex beneficio, sed ex beneficii fructibus venditis. Pontifex autem solum usurpatorem bonorum prouentium ex Beneficio, Ecclesia, vel Monasterio excommunicationi subiicit. Ergo usurpatorem bonorum prouentium personae Ecclesiasticae ex alio titulo sub hac censura non comprehenditur. Et idem est dicendum de usurpatione

patione aliorum bonorum, in quæ beneficiatus fructus sui beneficii permutaret. Non enim illa bona sunt propria, & formaliter fructus beneficii, sed permutationis.

21. Quartum dubium est de usurpatione fructuum beneficii non beneficiario facta, sed conductori, An sub hoc Canone contineatur? Videtur contineri si conductor persona Ecclesiastica sit; quia persona Ecclesiastica subrahuntur fructus ei competentes ratione beneficii conducti. Sed oppositum tenendum est cum Duardo in *presenti canon. 17. questio 9. numero 7.* Bonacina *disp. 1. quest. 18. pun. 2. numero 26.* Quia esto illi fructus sint beneficii, conductori autem non ex beneficio proveniunt, cum ipse Beneficiarius non habeat, sed ex conductione. At Pontifex hoc Canone excommunicat usurpatorem bonorum pertinentiam personæ Ecclesiasticæ ratione Beneficii, Ecclesiæ, vel Monasterij. Ergo non comprehendit usurpatorem bonorum pertinentium personæ Ecclesiasticæ titulo conductionis.

PUNCTUM XIX.

Explicatur decimo octava excommunicatio, adversus imponentes decimas, collectas, & alia onera Ecclesiasticis personis.

1. Refertur Textus.
2. Comparatur hæc excommunicatio cum aliis excommunicationibus à iure latis.
3. Dividitur hic Canon in triplicem partem.
4. Quæ persona in prima parte huius Canonis excommunicationis subiciatur?
5. Ut huic excommunicationi sit locus, debent exigi, & percipi tributa imposita prætextu potestatis laicæ.
6. Impontes tributa realia quæcumque sint extra casus à iure concessos excommunicationi subicitur.
7. Imponentem personale tributum non videtur improbabile sub hoc Canone non comprehendit.
8. Referuntur casus, in quibus à Clericis tributum licitè exigitur.
9. Ad hanc censuram incurrendam requiritur non solum tributi impositio, sed illius exactio.
10. Quomodoque à Clericis hæc tributa exigantur, est locus huic excommunicationi.
11. Item excommunicantur qui tributum recipiunt etiam à sponte dantibus.
12. Exigere tributum ab Ecclesiasticis, quod non ipsis, sed laicis impositum est hæc excommunicatione non puniuntur.
13. Tributum impositum Clericis, & ab eis exactum etiam si exiguum sit, hæc excommunicatione puniuntur.
14. In secunda parte huius Canonis excommunicantur qui per se, vel per alios imponunt, exigunt, vel recipiunt tributum.
15. Item excommunicantur qui prædicta procurant, in eisque auxilium, consilium, vel favorem præstant.
16. In tertia parte innotantur decreta super his à sacris Canonibus lata.
17. Ex vi huius innotationis censet Bonacina censuras innovatas non reservari.
18. Verius est reservationem Bulla accipere ex hac innotatione.

DECIMO OCTAVO eandem excommunicationem præcedentium Canonum pronunciat Pontifex ad eos qui collectas, decimas, tallias, præstantias, & alia onera Clericis, Prælati, & aliis personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & proventibus huiusmodi absque simili Romani Pontificis speciali, & expressa licentia imponunt, & diversis etiam exquiritis modis exigunt, ac sic imposita etiam à sponte dantibus, & concedentibus recipiunt. Necnon qui per se, vel alios directè, vel indirectè prædicta faciunt, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel favorem præstare non verentur, cuiuscumque sint præminentia, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status. etiam si Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, & alij potentatus quicumque etiam Regni, Provinciæ, Civitatis, & quoquo modo Præsidentes, Consiliarii, & Senatores, aut quavis etiam Pontificali dignitate insigniti. Innovantes decreta super his per sacros Canones, tam in Lateranensi novissimè celebrato, quam aliis Conciliis generalibus edita etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis.

Nullà alià vià frequentius Ecclesiasticæ personæ vexari solent à potestate laicâ quàm gabellarum impositione, idè quod Pontifex præfenti Canone protegit quælibet illorum bona à sæculari tributo. Et vt firmior sit hæc defensio inno-

uar decreta censuras, & pœnas in Conciliis generalibus edita, super his quæ in huiusmodi Canone Bullæ exprimitur. Notandaque est illa dictio *super his*. Non enim omnia decreta de immunitate bonorum Ecclesiasticorum loquuntur innovantur, sed solum decreta, quæ de continentis in hoc Canone loquuntur, & quatenus de his mentionem faciunt. Vt rectè aduertit Tolerus libro 1. *Summa c. 30. n. 2.* Sayrus *lib. 3. thesauri c. 22. num. 11.* Sur. *disp. 2. r. n. 4. de censur. sect. 2. n. 100.* Bonacialis *ralati disp. 1. q. 19. p. 4. n. 4.*

In primis namque innovatur Textus in capite non minus. & capite adversus de immunit. Ecclesiar. repotè editi in Concilio generali Lateranensi. At non censetur innovatus nisi quatenus prohibent impositionem, & exactiorem tributis, quia hæc actiones tantum in Bulla continentur. Non vero innovantur quatenus excommunicationem ferunt adversus successorem imponentis tributum, nisi per ipsum fiat satisfactio intra mensem, vel ex bonis communicatis, si in eius utilitatem tributum conuersum est, vel communitate deficiente ex bonis sibi à predecessore relicta, repotè qui onera bonis predecessoris annexa subire teneret. Quia in huiusmodi Canone nulla est mentio facta de restitutione, sed de impositione, exactiōe, & receptione tributis. Neque etiam innovatur capite *quamquam de Censibus* libro 6. ea parte qua loquitur de soluentibus tributum, quia Bullæ Textus nullam soluentium mentionem fecit. Minus innovatur Textus in cap. *Clericis de immunit. Ecclesiar. & Extravagans Quod olim eodem tit. quia hæc per Clementem V. in Clement. quoniam redacta sunt ad dispositionem Concilii Lateranensis. In cap. Non minus, & cap. adversus de immunit. Ecclesiar. ob tollenda dubia, & conventiones ortas ex dispositione dicti a. Clericis & Extravag. quod olim.*

Triplitem partem hic Canon continet. Prima fert excommunicationem adversus imponentes, exigentes, vel recipientes tributum sine speciali Romani Pontificis facultate. Secunda eandem excommunicationem profert contra patentes per se vel alios directè, vel indirectè prædicta crimina. Item contra id procurantes, vel auxilium, consilium, vel favorem præstantes. Tertia innovat sacros canones in Conciliis generalibus editos de hac materia loquentes pœnas, & censuras ibidem contentas.

Quoad primam partem attinet excommunicationi subicit Pontifex quocumque quavis autoritate etiam Regali, vel Pontificali fulgentes qui personis Ecclesiasticis, & eorum & Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & proventibus absque eius speciali, & expressa licentia, collectas, decimas, tallias, præstantias, & alia onera imponunt, & diversis etiam exquiritis modis exigunt, aut sic imposita etiam à sponte dantibus, & concedentibus recipiunt.

Vt autem locus sit huic excommunicationi hæc actiones imponendi, exigendi, & recipiendi tributa imposita præstari debent prætextu potestatis laicæ suæ à laico, sive à Clerico præstentur, quia hic Canon repotè præcedentibus annexus in defensionem Ecclesiasticarum personarum, & bonorum Ecclesiasticorum laicus est adversus laicam potestatem; ab hac enim Ecclesiastica libertas, & immunitas violatur. Secus verò ab ipsamet Ecclesiastica potestate, tametsi iniustitiam committat, & sacrilegium, cum tributa aliis personis Ecclesiasticis indebitè, & contra sacros Canones imponit. vt bene Filiucius tractatus 16. capite 11. questio 3. numero 300.

Qui verò tributa realia, quæcumque sint, imponit extra casus à iure concessos, & absque speciali, & expressa Romani Pontificis licentia huic excommunicationi subicitur. Nam esto Textus tantum expresse collectas, decimas, tallias, præstantias, repotè tributa frequentiora, non obinde intertur vestigal, gabellam, pedagium, quidagium, & aliud simile tributum non comprehendit, quia hæc similia sunt expressis, & Pontifex vt ea comprehenderet, addidit & alia onera, id est quælibet alia onera, quæ expressis fuerint similia: nam illud relationem alia, rem distinctam ab antecedenti significat, eiusdem tamen qualitatis, & conditionis. Argum. *cap. sedes de Rescriptis. & leg. quidam relegatus. ff. de Rebus dubis.* Et pluribus comprobatur August. Barboza, in *his de off. dicit. 17.* Atque ita tradit ex communi sententia Syoest. verbo *Gabella. 4. in princ. Duard. lib. 2. cap. 18. q. 2. c. 12. Bonac. 3. de censur. disp. 1. q. 19. p. 1. num. 2.*

Notanter dixi *realia onera*: nam si tributum aliquod personale consistens in aliqua personali actione Ecclesiasticis personis imponeretur, non videtur improbabile sub hoc Canone non comprehendit; quia hoc tributum non est simile tributis expressis, ac proinde contineri nequit sub illa dictione & alia onera. Vt tradit Hugolin. in *presenti capite 18. numero 2.* Bonac. *disp. 1. de censur. Bulla. quest. 19. part. 1. num. 3.* Attamen vt bene aduertit Bonacina *vers. reservantem*, sic tributum imponens non effugit censuram laicam *can. 17. adversus condentes statuta, ordinationes, & quælibet alia decreta libertatem Ecclesiasticam derogantia.*